

Xalça dünyasına səyahət

Qədimdən türk xalçalarının üzərində oturdular, çadırların və daxmaların divarlarını bəzəyən, həmçinin içərini isti saxlamaq məqsədilə istifadə edilən xalçalar zaman keçdikcə mədəniyyətimizin bir parçasına çevrildi. Bu gün Azərbaycan xalçaları və ölkəmizin xalçaçılıq sənəti özünəməxsusluğu ilə dünya mədəniyyətində nüfuzlu yərə sahibdir. Təsəffü deyil ki, Şərqi xalçaçılıq sənətinin qolu olan Azərbaycan xalça sənəti 2010-cu ildə UNESCO-nun "Bəşəriyyətin qeyri-maddi mədəni irsinin representativ siyahısı"na daxil edilmişdir.

Reportaj

Ölkə ərazisində aparılan arxeoloji qazıntılar və yazılı mənbələrə görə, Azərbaycanda xalça toxuculuğu tunc dövründə, yəni 5 min il bundan əvvəl meydana gəlib. Xalçaçılıqdan söz açmışıqsa, bir məqamı təəssüf hissi ilə qeyd etmək istərdim, bu da günümüzdə xalçaların bəzi dünya muzeylərində hələ də Qafqaz, İran və hətta erməni xalçaları kimi təqdim edilməyidir. Müasir dövrdə Azərbaycan xalça sənətinin inkişaf etdirilməsi məqsədilə atılan addımlara nümunə olaraq, Prezident İlham Əliyevin 2016-cı il 5 may tarixli Sərəncamı ilə "Azərbaycan Xalça Səhmdar Cəmiyyətinin yaradılmasını göstərmək olar. Ötən il isə prezidentin sərəncamı ilə Emin Məmmədov "Azərbaycan Xalça Səhmdar Cəmiyyətinin İdarə Heyətinin yeni sədri təyin edildi. Biz də Hafta.az olaraq, son bir ildə qurumun fəaliyyətində baş verən yenilikləri öyrənmək üçün üz tutduq Azərbaycanın içərişəhərdə yerləşən sergi və satış salonuna...

İlk olaraq nəzərinizə çatdırım ki, incəsənət, dünənki və bugünün ilmələri işləndiyi məkan yerli və xarici ziyarətçiləri qəbul edir. Burada bizi, "Azərbaycan Xalça Səhmdar Cəmiyyəti" ASC-nin matbuat katibi Xatuna Abdullayeva müşayiət etdi. İki mərtəbədə ibarət sergi salonunun girişində ipək xalılar toxuyan xanımlar iş başındaydı.

Söhbət zamanı X.Abdullayeva bildirdi ki, Azərbaycan ASC yaradılardan

de çətin deyil. Bəs görəsən Azərbaycan xalçaçılıqda işləyən toxucular hansı meyarlar nəzərə alınaraq işə cəlb edilə bilər?

Matbuat katibi cavab olaraq qeyd etdi ki, Azərbaycanın əsas kadr potensialı regionlarda yaşayan qadın toxuculardır. Hansı ki, onların da yaşı 16-dan 77-yə qədərdir:

"Bizim müxtəlif rayonlarda emalatxanalarımız var. Əsas kadr potensialımız da regionlarda yaşayan qadın toxuculardır. Bizdə işləmək üçün yaş fərqi yoxdur. 16 yaşından tutmuş, 76-77 yaşa qədər toxucularımız var.

Quruma yeni sədr təyin edildikdən sonra xalçaçılarımız arasında attestasiya keçirildi. Bu sayədə peşəkar toxucular işə cəlb olundu və eməkhaqıqları yaxşılaşdırıldı."

Yeri gəlmişkən, burada klassik xalçalarla yanaşı müasir üslublu modern xalçalar da toxunur. Onlar, ənənəvi xalçalardan, öz rəngləri və işləmələri ilə bir qədər seçilirlər. Müsahibimizin sözlərinə görə, indi belə xalçalara tələbat daha yüksəkdir.

Qadın toxucularla söhbət

Məkanla tanış olduqdan sonra, rəngarəng işləri sürətli şəkildə bir-birinə keçirən "əli qızıldan" olan toxucu qadınlara yaxınlaşıb söhbət etmək fürsəti də qazandıq.

Toxucu Naibə Kərimova 14 yaşından bəri bu işlə məşğul olduğunu söyləyir:

"İndi 54 yaşındayam, 14 yaşından bəri isə xalça toxuyuram. Mən Hökməli kəndində doğulub, böyümüşəm. Uşaq olanda bacım evdə xalça toxuy-

gəlir. "Həzirdə üzərində işlədiyimiz xalçanın eni 120, uzunluğu isə 171 santimetrdir. Onun hazırlanması 5-6 ay vaxt aparır. İpək xalçaların ilmə sayı da yun xalçalardan fərqlidir, ipəklərdə ilmə daha çox olur".

Toxucu Sevinc Osmanova isə bu işə lap kiçik yaşlarından başlayıb. Loru dilə desək, gözünü açıb evdə xalça toxunduğunu görüb. Anası və özündən

müəyyən olunub: xalçaçılığın xammal təminatının yaradılması; xalçaçılığın infrastruktur təminatının yaxşılaşdırılması; yeni iş yerləri yaradılmasının dəstəklənməsi; xalçaçılıq sahəsində, o cümlədən yun emalı, yun və ipək ipliklərinin hazırlanması, boyaq bitkilərinin emalı və boyaq maddələrinin istehsalı üzrə ixtisaslı kadr hazırlığının həyata keçirilməsi; regionların xalçaçılıq potensialının gücləndirilməsi; "Azərbaycan xalçası" (Azərbaycan xalçası) ölkə brendinin yaradılması, tanıtılması və inkişaf etdirilməsi; xalçaçılığın rəqabət qabiliyyətinin artırılması; xalçaçılığın ixrac potensialının artırılması; Azərbaycanın tarixi xalçaçılıq mərkəzlərinə xas olan qədim çeşnilərin bərpa edilməsi, istehsalatda tətbiqi, yeni çeşnilərin hazırlanması və bu çeşnilər əsasında xalçaların toxunması.

"Azərbaycan Xalça Səhmdar Cəmiyyəti" ASC üzərində düşən vəzifələr sırasında xalçaların ölkə daxili və xaricində satışı, təbliği, Azərbaycan xalçasının ölkə xaricində təbliği, onun bizim mədəniyyətimizin, milli mədəni irsimizin ayrılmaz hissəsi olmasını nümayiş etdirmək yolunda bir çox uğurlu işləri görməklə yanaşı uğurlu işlər üzərində çalışır.

İşğaldan azad olumuş ərazilərdə

böyük dörd bacısı da toxucudur. Elə peşəsinə də onlar sayəsində yiyələnib.

"Beş yaşımız olanda biz artıq ilmə vurmağı bilirdik. İndiyə qədər hazır olmasın əz unuz kəkən işimiz 5 metrlik ipək xalça idi. Biz onu beş nəfərə təxminən 2 il 6 aya toxuyub bitirdik".

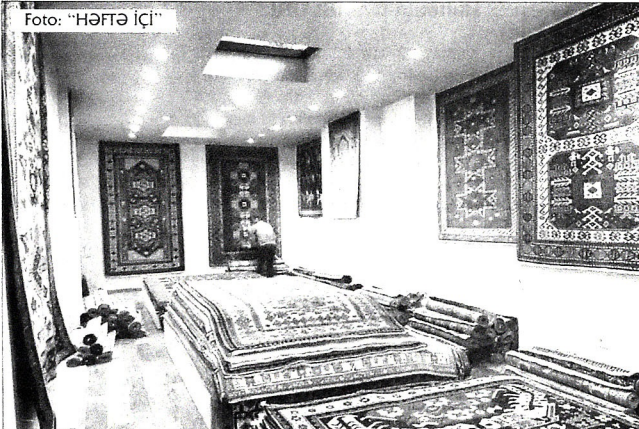
Sənətinin incəliklərindən söz açan həmsöhbətimiz xalçaların insan həyatına təsirinə və onların auralarına inanırlar:

"Xalça gözəldiməyi sevmir. O, e-po-istdir. Buna görə də, eyni vaxtda iki xalçanı toxumağa başlamaq demək olar ki, işğaldan azad olunduğu torpaqlar bir sözlə Qarabağ bölgəsi Azərbaycanın ən qədim xalçaçılıq ənənələrinə malik regionlarından biridir. Qarabağ yenidən bərpa olunduqca, həyat geri döndükcə təbii ki, xalçaçılıq sahəsində də lazımlı bütün addımlar atılacaq. - "Biz inanırıq ki, Qarabağ xalçaları yenidən öz gözəl vətəndə, Şuşada toxunacaq", - deyər Xatuna Abdullayeva əlavə etdi.

Onu da vurğulaymaq ki, Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin Sərəncamı ilə təsdiqlənmiş "Azərbaycan Respublikasında xalça sənətinin qorunmasına və inkişaf etdirilməsinə dair 2018-2022-ci illər üçün Dövlət Proqramı"na əsasən maddi və mədəni irsimiz - xalçaçılıq sənətinin qorunması və davamlı inkişafı bizim əsas görüləcək işlərimizdir. Azərbaycan xalçalarının ölkə xaricində satışı və sergisinin təşkil etmək xalçaların tanıtılmasının ən effektiv yoludur. Həzirdə "Azərbaycan Xalça Səhmdar Cəmiyyəti" ASC-nin Çin, Cənubi Koreya, Moskva kimi yerlərdə satış mərkəzləri fəaliyyət göstərir. BƏƏ, "EXPO 2020 Azərbaycan" pavilyonunda sergi davam etdiyi müddətdə xalçaların satış nöqtəsi fəaliyyət göstərirdi. Bu yaxınlarda Bruney, Səudiyyə Ərəbistanı, Avstraliya kimi ölkələrə xalçaların satışı baş tutub.

Yeri gəlmişkən...

Prezident İlham Əliyevin 28 fevral sərəncamı ilə rəsmiləşən dövlət proqramına əsasən "Azərbaycan ASC üçün həyata keçiriləsi vəzifələr bələ

bəri satış məntəqəsi yox idi. Ta ki, ötən il, həzirdə gəzdirdiyimiz satış və nümayiş salonu fəaliyyətə başlayana qədər... İndi burada hər cür xalçalar sergilənir. Üstəlik, qısa müddət öncə, ölkədə ilk dəfə olaraq ipək xalçalar da toxunmağa başlanıb. Həzirdə Azərbaycan xalçaçılıqda istənilən növ sifarişlər qəbul olunur.

Daha çox xarici turistlər xalça alır

Maraqlı işlərdən biri kimi israili rəssam Rami Meirin əsərlərinin xalçalara köçürülməsi və satışı, Azərbaycanda fəaliyyət göstərən bir çox xarici ölkə səfirlikləri, özəl şirkətlərdən qəbul olunmuş sifarişləri göstərmək olar.

Həm yerli, həm də xarici turistlər bura gəlib xalçalarla tanış olurlar. Xatuna xanım deyir ki, daha çox xarici qonaqlar xalça almaqda maraqlıdırlar. Onlar, əsasən, kiçikölçümlü, adlarını yazdırdığı suvenir xalçalara üstünlük verir. Belə suvenir xalçalarda yerli və xarici adlar həkk olunur ki, bu da ziyarətçilərin diqqətini cəlb edir.

Proseslə tanış olduqca işin nə qədər və vaxt aparandan olduğunu anlamaq ələ

